

İŞLETMEYE GİRİŞ

DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖZDE MERT

gozde.mert@nisantasi.edu.tr

İŞLETMEYE GİRİŞ

BÖLÜM: İşletme Biliminin Diğer Bilim Dalları İle İlişkisi, Amaçları ve Sorumlulukları

1. İşletme Biliminin Diğer Bilim Dalları İle İlişkisi

1.1. İşletme ve Hukuk

1.2. İşletme ve İktisat

1.3. İşletme ve Sosyoloji

1.4. İşletme ve Psikoloji

1.5. İşletme ve Teknoloji

1.6. İşletme ve İstatistik-Matematik

2. İşletmenin Fonksiyonları

3. İşletmenin Amaçları

4. İşletmelerin Sorumlulukları

İŞLETMEYE GİRİŞ

BÖLÜM: İşletmelerin Sınıflandırılması

1. İşletme Çeşitleri

1.1. Müşteri veya Satın Alıcı Çeşidine Göre İşletmeler

1.2. Ürettikleri Mal ve Hizmet Çeşidine Göre İşletmeler

1.3. Sermaye Sahipliğine Göre İşletmeler

1.4. Büyüklüklerine Göre İşletmeler

2. Yasal Yapılarına Göre İşletmeler

2.1. Tek Kişi İşletmesi

2.2. Şirketler (Ortaklık)

2.2.1. Adi Şirket

2.2.2. Ticaret Şirketleri

2.3. Kooperatif

İŞLETMEYE GİRİŞ

BÖLÜM: İşletmelerin Sınıflandırılması

3. Ekonomik Birleşmelere Göre İşletmeler

3.1. Karteller

3.2. Holdingler

3.3. Konsern

3.4. Konsorsiyum

3.5. Tröst

3.6. Tam Birleşme

4. Kapasite

4.1. Teorik Kapasite

4.2. Pratik Kapasite

4.3. Fiili Kapasite

4.4. Atıl Kapasite

4.5. Çalışma Derecesi

4.6. Optimal (En Uygun) Kapasitesi

1.1. İŞLETME VE HUKUK

İşletmeler belirli bir hukuki düzen içinde faaliyette bulunurlar. Düzenin sınırlarını hukuk tayin eder. İşletmeler de bu sınırlar içinde kalarak faaliyetlerini tanzim ederler. Eğer bir iş, hukuk tarafından yasaklanmışsa, işletmeler hukukun koyduğu yasağı değiştiremeyecekleri için iş konusunu değiştirirler.

İşletmeler hukuk ile çok yakın ve iç içe faaliyet gösterirler. Her türlü faaliyetlerinde hukukun koyduğu sorumlulukları yerine getirmek durumundadırlar.

İşletmeler hukukun dallarından borçlar hukuku, ticaret hukuku, şirketler hukuku, usul, icra, iflas hukuku, iş hukuku ile çok yakından ilişki içindedirler.

1.2. İŞLETME VE İKTİSAT

İktisat bilimi insanların ihtiyaçları ile bu ihtiyaçları karşılayan mal ve hizmetlerin arasındaki ilişkileri incelemekte, işletme bilimi ise insan ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetlerin üretimini yapan işletmelerle ilgilenmektedir.

İktisat ilmi genel hatlarıyla işletme ilmini içine almakta ve onun çalışmalarının sınırlarını ve genel prensiplerini tespit etmektedir.

1.3. İŞLETME VE SOSYOLOJİ

Sosyoloji, topluma ilişkin olayların incelenmesi ile uğraşır. Konusu ise toplum gerçekleri ile onların bağlı oldukları konuları aramak ve incelemektir.

Hukuk, toplumla ilgili yazılı kanunları meydana getirir. Sosyoloji ise hukuk gibi toplumu düzenleyen fakat, kanun metni şeklinde ortaya çıkmayan ancak, toplumlar tarafından ortak kabul gören ve toplumun yaşantısını düzenleyen yazılı olmayan kurallardan oluşur.

İşletmeler faaliyette buldukları toplumlarda hukuk ile ortaya konan yasaklama ve sınırlamalara uymak zorunda olduğu kadar, sosyolojinin koyduğu kurallara da uymak ve faaliyetlerini ona göre düzenlemek zorundadır.

1.4. İŞLETME VE PSİKOLOJİ

Psikoloji, insan davranışlarının incelenmesini konu alan bir bilim dalıdır.

İşletmelerin yapısı incelendiğinde, insanlardan oluşan birer sistem olarak karşımıza çıkarlar.

İşletmeler, insanların davranışlarını incelemek ve onları kendi amaçları doğrultusunda yönlendirmek için psikoloji, sosyal psikoloji, endüstriyel psikoloji, organizasyonel psikoloji ve çalışma psikolojisi ile çok yakın bir ilişki içinde bulunarak faaliyetlerini sürdürürler.

1.5. İŞLETME VE TEKNOLOJİ

Günümüz işletmeleri rekabet ortamında ayakta kalabilmek için ileri teknolojiyi işletmede kullanırken, diğer taraftan da yapılan ar-ge çalışmalarlarıyla kullandıkları teknolojiyi daha da geliştirmek için çaba göstermektedir.

Artık işletmeler basit üretim faktörlerinin bir araya getirilerek yönetildiği kuruluşlar olmaktan çıkmakta ve üretim faktörlerinden sermayenin yanında, emek faktörünün yerine de makinaların ikame edilmeye başlandığı karmaşık teknolojik yığınlarının yönetimi haline dönüşmektedir.

1.6. İŞLETME VE İSTATİSTİK-MATEMATİK

İşletmeler dinamik bir yapıya sahip kuruluşlardır. İktisadi mal ve hizmet üretim faaliyetleri devam ederken, yapılan her işlem işletmenin amacını, kar ve zararını etkilemektedir.

İşletme faaliyetlerinin, işletmenin amacı üzerindeki etkilerini ölçebilmek, takip edebilecek ve bu karmaşık işleri en iyi şekilde yürütebilmek için işletme yöneticileri karar verirken bir dizi istatistik ve matematik teknikleri kullanır ve onlarla en uygun neticeyi almaya çalışırlar.

2. İŞLETMENİN FONKSİYONLARI

İşletmenin esas fonksiyonları:

1. Yönetim
2. Organizasyon
3. Üretim
4. Finans
5. Pazarlama
6. Personel
7. Muhasebe
8. Araştırma-Geliştirme
9. Halkla İlişkiler

3. İŞLETMENİN AMAÇLARI

1. Kar
2. Topluma Hizmet
3. Devamlılıklarını Sürdürmek

4. İŞLETMELERİN SOSYAL SORUMLULUKLARI

1. **Devlete Karşı Sorumlulukları:** İşletmeler içinde buldukları devlete karşı daha fazla vergi vermekle sorumludurlar. Böylece toplum hizmetlerine daha fazla katkıda bulunurlar.
2. **Topluma Karşı Sorumlulukları:** İşletmeler iktisadi mal ve hizmet üretiminde bulunurken, atık maddelerle tabiatı ve havayı kirletmemeli, tabiatın dengesini bozmamalı, gürültü ile insanların sağlıklarını bozmamalı ve topluma en iyi, kaliteli ve ucuz mal sunarak onların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamalıdır.

4. İŞLETMELERİN SOSYAL SORUMLULUKLARI

- 3. Ortaklarına Karşı Sorumlulukları:** Onların yatırdıkları sermayeye, daha fazla kar dağıtarak ortakların gelirlerini artırmak ve işletmenin piyasa değerini yükseltmektir.
- 4. Çalışanlara Karşı Sorumlulukları:** İşletmeler içinde çalışan personele en iyi çalışma şartlarını ve huzur ortamını temin ederek, onlara daha fazla ücret ödemelidirler.

4. İŞLETMELERİN SOSYAL SORUMLULUKLARI

- 5. Çevreye Karşı Sorumlulukları:** Bu sorumluluk işletmelerin topluma karşı olan sorumluluklarının bir bölümünü içine alır ve işletmenin bulunduğu bölgede yakın çevresine, duman, toz, zehirli madde vb. atıklar atarak çevresine zarar vermemesi gerekir.
- 6. Toplumda Yer Alan Kurumlara Karşı Sorumlulukları:** Toplumda aile, dini kurumlar, askeri kurumlar, kredi kurumları, eğitim kurumları, politik kurumlar vb. birçok kurum mevcuttur. İşletmeler faaliyette bulunurken bu kurumların ihtiyaç ve isteklerini tespit edip, mümkün olduğunca faaliyetlerine bu şekilde yön vermelidir.

4. İŞLETMELERİN SOSYAL SORUMLULUKLARI

- 7. Rakiplerine Karşı Sorumlulukları:** İşletmeler piyasada faaliyette bulunurlarken, kendilerinden başka daha birçok rakip işletmelerin varlığını bilerek rekabet ortamında onların haklarına da saygı göstermeli ve haksız rekabete girmemelidir.
- 8. Milletlerarası Sorumlulukları:** İşletmeler değişik ülke yönetimlerinin koyduğu dış ticareti düzenleyen sınırlama, kontenjan, teşvik gibi uygulamaların da kurallarına uymak zorundadır.

İŞLETMEYE GİRİŞ

BÖLÜM: İşletmelerin Sınıflandırılması

1. İşletme Çeşitleri

1.1. Müşteri veya Satın Alıcı Çeşidine Göre İşletmeler

1.2. Ürettikleri Mal ve Hizmet Çeşidine Göre İşletmeler

1.3. Sermaye Sahipliğine Göre İşletmeler

1.4. Büyüklüklerine Göre İşletmeler

2. Yasal Yapılarına Göre İşletmeler

2.1. Tek Kişi İşletmesi

2.2. Şirketler (Ortaklık)

2.2.1. Adi Şirket

2.2.2. Ticaret Şirketleri

2.3. Kooperatif

İŞLETMEYE GİRİŞ

BÖLÜM: İşletmelerin Sınıflandırılması

3. Ekonomik Birleşmelere Göre İşletmeler

3.1. Karteller

3.2. Holdingler

3.3. Konsern

3.4. Konsorsiyum

3.5. Tröst

3.6. Tam Birleşme

4. Kapasite

4.1. Teorik Kapasite

4.2. Pratik Kapasite

4.3. Fiili Kapasite

4.4. Atıl Kapasite

4.5. Çalışma Derecesi

4.6. Optimal (En Uygun) Kapasitesi

1. İŞLETME ÇEŞİTLERİ

Piyasada çeşitli işletmeler vardır. İşletme çeşitleri; işletmenin fonksiyonlarına, ürettikleri mal ve hizmet çeşitlerine, müşterilere göre değişebilmektedir.

İşletmeler genellikle 3 türdür:

- 1. Müşteri veya satın alıcı çeşidine göre işletmeler**
- 2. Ürettikleri mal ve hizmet çeşidine göre işletmeler**
- 3. Sermaye sahipliğine göre işletmeler**

1.1. MÜŞTERİ VEYA SATIN ALICI ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Müşteri veya satın alıcıların çeşidine göre işletmeler başlıca 3 türdür. Bunlar:

- **Başka işletmeler için mal üretenler**
- **En son müşteri için mal üretenler**
- **Başka işletmeler ve en son müşteri için mal üretenler**

Bir işletme, başka işletmeler için mal üretebilir. Örneğin; mobilya üretiminde kullanılan makineleri üretmek üzere kurularak, işletilir. Bu malı (makine) satın alan işletme sadece mobilya üretmek üzere kullanan işletmelerdir.

1.1. MÜŞTERİ VEYA SATIN ALICI ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Bir işletme, en son (nihai) müşteri için mal üretebilir. Örneğin; en son müşteri (birey, aile üyeleri) için ayakkabı, gömlek, elbise, gıda maddeleri üretmek üzere kurularak, işletilen işletmeler gibi.

Bir işletme, hem başka işletmeler hem de en son müşteri için üretim yapabilir. Örneğin; dikiş makinesi üreten işletme, hem diğer işletmelere (konfeksiyon ve hazır giyim) hem de en son müşteriye (birey) dikiş makinesi üretir.

1.2. ÜRETTİKLERİ MAL VE HİZMET ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Ürettikleri mal ve hizmet çeşidine göre işletmeler iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

- Dayanıksız mal üreten işletmeler
- Dayanıklı mal üreten işletmeler

Dayanıksız mal üreten işletme; defter, kağıt, kalem, gazete, sabun, ekmek, bisküvi gibi kısa sürede tüketilen malları üretmektedir. Bu malların en önemli özelliği dayanıksız olması ve kısa sürede tüketilmesidir.

Dayanıklı mal üreten işletme; bilgisayar, otomobil, buzdolabı, çamaşır makinesi gibi uzun süre kullanılan malları üretmektedir. Bu malların en önemli özelliği dayanıklı olması ve uzun süre kullanılmasıdır.

1.2. ÜRETTİKLERİ MAL VE HİZMET ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Bir başka sınıflamaya göre ürettikleri mallara göre işletmeler, iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

- **Sanayi işletmeleri**
- **Hizmet işletmeleri**

Sanayi işletmeleri, çeşitli hammadde ve malzemeleri işleyerek üretim sürecinde, ürün haline dönüştürmektedir. Örneğin; gıda maddeleri, elektronik eşya, otomobil üretimi gibi.

1.2. ÜRETTİKLERİ MAL VE HİZMET ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Sanayi işletmeleri, çeşitli sektörlerle göre sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

- 1. Tarım, hayvancılık ve gıda sanayi işletmeleri**
- 2. Tekstil, hazır giyim ve deri sanayi işletmeleri**
- 3. Orman ürünleri sanayi işletmeleri**
- 4. Kağıt ve ambalaj sanayi işletmeleri**
- 5. Kimya ve petrokimya sanayi işletmeleri**
- 6. Lastik ve plastik sanayi işletmeleri**
- 7. Toprak, seramik ve cam sanayi işletmeleri**
- 8. Demir-çelik sanayi işletmeleri**
- 9. İmalat sanayi (otomobil, beyaz eşya, elektronik)**
- 10. Madencilik sanayi işletmeleri**

1.2. ÜRETTİKLERİ MAL VE HİZMET ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

Hizmet işletmeleri, soyut olarak üretim yapan işletmelerdir. Örneğin; bankacılık hizmetleri, para alımı ve satımına dayanan soyut anlamda bir üretim olan hizmet şeklidir.

Hizmet işletmeleri çeşitli sektörlere göre sınıflandırılabilir. Bunlar;

1. Sağlık hizmeti işletmeleri
2. Haberleşme hizmeti işletmeleri
3. Pazarlama hizmeti işletmeleri
4. Bilişim ve bilgisayar hizmeti işletmeleri
5. Danışmanlık hizmeti işletmeleri

1.2. ÜRETTİKLERİ MAL VE HİZMET ÇEŞİDİNE GÖRE İŞLETMELER

6. Tanıtım ve halkla ilişkiler hizmeti işletmeleri
7. Eğitim hizmeti işletmeleri
8. Organizasyon (eğlence, tur vb.) hizmeti işletmeleri
9. Turizm ve otelcilik hizmeti işletmeleri
10. Bankacılık ve sigortacılık hizmeti işletmeleri
11. Taşımacılık hizmeti işletmeleri
12. Haberleşme hizmeti işletmeleri

1.3. SERMAYE SAHİPLİĞİNE GÖRE İŞLETMELER

Sermaye sahipliğine göre işletmeler başlıca 3 gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

- Özel İşletmeler
- Kamu İşletmeleri
- Karma İşletmeler

Özel işletmeler, sermayenin tamamı veya büyük bölümü özel (gerçek veya tüzel) kişilerde olan işletmelerdir. Arçelik, Lassa, Demirdöküm, Sony, Toyato, Ford vb.

Örneğin; A tekstil işletmesinin sermayesini oluşturan üretim araçlarının mülkiyeti (sahipliği) özel şahıslara ait ise, o işletme özel işletmedir.

1.3. SERMAYE SAHİPLİĞİNE GÖRE İŞLETMELER

Kamu işletmeleri, sermayenin tamamı veya büyük bir bölümü devlete ait olan işletmelerdir. Kamu işletmelerine örnek olarak; devlete ait döner sermayeli işletmeler, kamu iktisadi kurumları, özel bütçeli işletmeler, yerel yönetimlere ait işletmeler verilebilir.

Karma işletmeler; sermayesinin bir kısmı özel şahıs veya kuruluşlara, bir kısmı da devlete ait olan işletmelerdir. Örneğin; Türk Hava Yolları gibi.

1.4. BÜYÜKLÜKLERİNE GÖRE İŞLETMELER

İşletmeleri büyüklüklerine göre sınıflandırmada bazı ölçütler kullanılmaktadır. Bu ölçüler arasında; sermaye miktarı, personel sayısı, üretim kapasitesi, satış kapasitesi (ciro), harcanan enerji miktarı, işletme binasının büyüklüğü, makine ve tezgah sayısı sayılabilir.

İşletme büyüklüğünü belirleyen ölçüler sektörlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin; tekstil sektöründe çalışan personel sayısı ve makine sayısı, otomobilde üretilen otomobil miktarı, şeker fabrikasında üretilen şeker miktarı, hastane ve otel yatak sayısı, bankalarda toplam mevduat miktarı gibi.

1.4. BÜYÜKLÜKLERİNE GÖRE İŞLETMELER

Büyükliklerine göre işletmeler başlıca 5 gruba ayrılır. Bunlar;

- **Mikro işletmeler**
- **Küçük işletmeler**
- **Orta büyüklükte işletmeler**
- **Büyük işletmeler**
- **Çok uluslu işletmeler**

1.4. BÜYÜKLÜKLERİNE GÖRE İŞLETMELER

Mikro işletmeler: Bu işletmeler bir veya iki kişinin çalıştığı işyerleridir. Bu işletmelerin iş hacmi oldukça sınırlıdır. Örneğin; büfe, ayakkabı tamircisi, berber, gazete satıcısı, bakkal vb. Bu işletmelerin sermayesi çok azdır.

Küçük işletmeler: Küçük işletmeler personel sayısı 2-49 arasında olan işletmelerdir. Küçük işletmelerin iş hacmi mikro işletmelere göre daha fazladır. Küçük işletmelerin ekonomide önemli bir payı bulunmaktadır. Küçük işletme olarak kurulan bir işletme zamanla büyüyebilecektir. Küçük işletmelere örnek olarak; tekstil işletmeleri, gıda üretimi yapan işletmeler, pazarlama işletmeleri verilebilir.

1.4. BÜYÜKLÜKLERİNE GÖRE İŞLETMELER

Orta Büyüklükte İşletmeler: Personel sayısı 50-200 arasında olan işletmelerdir. Orta büyüklükteki işletmeler de ekonomide önemli bir paya sahiptir. Örneğin; konfeksiyon işletmeleri ve makine üreticisi işletmeler gibi. Orta büyüklükteki işletmeler esnek bir yapıya sahiptir. Bu işletmeler her alanda faaliyette olup, çevre koşullarına uyum yetenekleri yüksektir.

Büyük İşletmeler: İşletmedeki personel sayısı 201 ve daha fazla olan işletmelerdir. Personel sayısı sektörlere, kullanılan teknolojiye göre farklılık göstermektedir. Örneğin; emek yoğun sektörlerden tekstil sektöründe büyük işletme ölçüsü, personel sayısı 500 ve daha fazla olan işletmelerdir. Büyük işletmelerin sayısı küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (KOBİ) nazaran daha azdır. Otomobil fabrikaları, buzdolabı, bulaşık makinesi üreten fabrikalar örnek verilebilir.

1.4. BÜYÜKLÜKLERİNE GÖRE İŞLETMELER

Çok Uluslu İşletmeler: Bu işletmeler dünya genelinde üretim ve pazarlama yapan çok büyük işletmelerdir. Örneğin; Apple, Toyota, Siemens, Nestle, McDonalds gibi. Çok uluslu işletmeler sahip oldukları sermaye, teknoloji, çalışan sayısı, satış miktarı ve üretim kapasiteleri ile diğer işletmelere göre daha üstün durumda bulunurlar.

Çok uluslu işletmeler, nükleer santral, baraj, otoyol, havalimanı, petrol rafinerileri, silah üretimi gibi büyük projeleri yapabilmektedir. Yeni ekonomiyle birlikte küresel işletmecilik yapan işletmelerin bir araya gelmesiyle birlikte çok uluslu işletme sayısı da artmıştır.

2. YASAL YAPILARINA GÖRE İŞLETMELER

İşletmeler yasal yapılarına göre 2 ana gruba ayrılırlar. Bunlar;

1. Tek kişi işletmesi
2. Şirketler (Ortaklık)
  - 2.1. Adi Şirket
  - 2.2. Şahıs Şirketleri
    - 2.2.1. Kollektif Şirket
    - 2.2.2. Komandit Şirket
  - 2.3. Sermaye Şirketleri
    - 2.3.1. Anonim Şirket
    - 2.3.2. Limited Şirket
    - 2.3.3. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket
  - 2.4. Kooperatifler

Adi Şirketler Borçlar Hukuku'nda; diğerleri ise Şirketler Hukuku'nda yer almıştır. İşletmede en az 2 kişinin olması durumunda şirket kavramından söz edilmektedir.

2.1. TEK KİŞİ İŞLETMESİ

Tek kişi işletmesinde işletmenin sahibi bir (tek) kişidir. İşletmeyle ilgili kararlar işletme tarafından alınarak uygulanır. İşletme sahibi alınan kararların uygulanmasını denetler.

Tek kişi işletmesinin tüzel kişiliği yoktur. Sermaye ihtiyacı daha azdır. İşletmenin riski ve karı, işletmenin sahibi olan bir kişide toplanmıştır.

2.2. ŞİRKETLER (ORTAKLIK)

Şirket, bir veya birden fazla kişinin ortak amaçlara ulaşabilmek için sermaye ve emeklerini bir araya getirerek kurdukları işletmeye denir.

Şirketler; adi şirket ve ticaret şirketi olarak 2 gruba ayrılmaktadır.

2.2.1. ADİ ŞİRKET

İki ya da daha fazla kişinin bir araya gelerek bir sözleşme yaptıktan sonra, kar ve zararı paylaşmak üzere sermaye koydukları şirkete adi şirket denir. Adi şirketin tüzel kişiliği yoktur. Adi şirketin kuruluşu bir şekle tabi değildir. Ancak, ispat yükümlülüğü bakımından sözleşmenin yazılı yapılmasında yarar vardır. Adi şirket kuruluşu yazılı olarak yapıldıktan sonra notere tasdik edilir.

Vergi hesap numarası vergi dairesinden alınır. Tutulacak defterler kırtasiyeciden alınarak notere tasdik ettirilir. Ticaret odasına kayıt yaptırılır. İşyeri açma izin harcı beyannamesi belediyeden alınır. Adi şirketin kuruluşu tamamlanarak işletmenin açılışı yapılır. Diğer ticaret şirketlerinden farklı olarak adi şirkete asgari bir sermaye öngörülmemiştir.

2.2.1. ADİ ŞİRKET

Adi Şirkette kar, ortaklar arasında belirtilen oranlarda veya eşit olarak dağıtılır. Zarar, eşit olarak paylaşılır. Adi Şirkette her ortak borçlardan dolayı kiŐisel varlığı ile sorumlu olur. Adi Őirketlerde emek de sermaye olarak konulabilir. Bütün ortakların onayıyla ortaklar arasında değişiklik yapılabilir.

Adi Şirket ticaret unvanı kullanmak zorunda değildir. Tacir sıfatı Şirkete aittir. Ama tüm sonuçlarına ortaklar katlanmak durumundadırlar. Adi Şirkette her ortağın Şirket yönetiminde yetkisi vardır. Yönetim yetkisi ortaklardan birine veya birkaçına bırakılabilir.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Ticaret şirketleri; şahıs ve sermaye şirketleri olarak 2 gruba ayrılır.

Şahıs şirketleri: Belirli sayıda kişilerin ortak ekonomik çıkarlarını gerçekleştirmek üzere kurdukları şirkete denir. Şahıs şirketleri, kollektif ve komandit şirket olarak 2 gruba ayrılır. Bu şirketler, bağımsız denetimin kapsamı dışında olup, bu şirketlerin finansal tablolarının bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi söz konusu değildir.

Kollektif Şirket: Şahıs şirketleri arasında en yaygın olarak faaliyet gösteren şirket türüdür. Yakın ilişkilerde bulunan kişiler arasında ve şahsi çabalara gerek duyulan işletmecilik için kollektif şirket seçilmelidir. Kollektif şirket, bir ticari işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadıyla, gerçek kişiler tarafından kurulur.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Kollektif Şirket: Kollektif şirket ortakları borçlarından dolayı zincirleme ve sınırsız sorumludurlar. Şirketin karları şirket sözleşmesinde yer alan şekilde dağıtılır. Kuruluş için ortakların yazılı sözleşme yapmaları gerekir. Şirketin sermaye gücü ortakların varlığına bağlıdır. Kollektif şirket bütün ortaklar tarafından yönetileceği gibi ortakların arasındaki sözleşmeyle yönetim bir veya daha fazla ortağa bırakılabilir.

Kollektif şirket mutlaka ticari işletme kapsamında bir faaliyet için kurulur. Asgari bir sermaye öngörülmemiştir. Ticaret unvanı taşıması gerekir. Tüzel kişiliği vardır. Şirkette en az 2 gerçek kişinin bulunması gerekir. Ortak sayısı için belirlenen azami sayı yoktur. Uygulamada en fazla 3 veya 4 ortaktan oluşmaktadır. Şirket ortaklarının şirketi denetim hakkı vardır.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Komandit Şirket: Komandit şirket, kollektif şirketin bir çeşidi sayılabilir. Komandit şirket, bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan ve şirket alacaklarına karşı ortaklardan bazılarının sorumluluğu sınırlandırılmamış, diğer ortakların sorumluluğu belirli bir sermayeyle sınırlandırılmış olan şirkete denir. Komandit şirketin unsurları arasında farklı olan unsur kişi unsurudur. Ortaklar 2 grupta ele alınır: sınırsız sorumlu ortaklar (komandite), belirli bir sermaye payı ile (sınırlı) sorumlu olan (komanditer) ortaklar.

Komandite ortakların gerçek kişilerden oluşması şarttır. Komanditer içinse böyle bir şart yoktur. Komanditerlerin yılsonunda şirket hesaplarını denetleme yetkileri vardır. Bu ortaklar kardan sermayesi oranında pay alırlar.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Komandit Şirket: Şirket tüzel kişiliğe sahip olduğu için komandite ortaklar ikinci derecede, sınırsız ve zincirleme sorumludurlar. Komanditer ortaklar ise belirli bir sermaye payı ile sınırlı sorumludurlar. Komandit şirket yazılı bir sözleşmeyle kurulur. Komanditer ortakların yönetim yetkileri olmayıp, şirketi denetleme hakları vardır.

Sermaye Şirketleri: Sermaye şirketlerinde ortakların sorumlulukları şirkete getirmeye söz verdikleri sermaye payı ile sınırlandırılmıştır. Sermaye şirketleri; limited şirket, anonim şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olarak 3'e ayrılır. Sermaye şirketleri doğrudan bir şahıs şirketine (kollektif veya komandit) dönüştürülemez.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Limited Şirket: Bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan ve ortakların sorumluluğu koydukları sermaye ile orantılı olan ve esas sermayesi belirlenmiş olan şirkete denir. Bir kişinin kurucu olması yeterlidir.

En fazla 50 ortaklı olabilir. Ortaklar gerçek veya tüzel kişi olabilir. Şirketin esas sermayesinin belirlenmiş olması gerekir. Asgari sermaye tutarı 10 bin TL'dir. Şirketin tek teminatı mal varlığıdır. Sermayesi paylara bölünmüştür. Hisse senedi çıkaramaz. Ticaret unvanında işletme konusu ve şirketin türü belirtilmelidir. Ortakların sorumluluğu şirkete koydukları sermayeyle sınırlıdır.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Anonim Şirket: Bir veya birden fazla gerçek ve tüzel kişi tarafından kurulur. Anonim şirket, bir sermaye şirkettir. Ortak sayıları genelde fazladır. Ancak tek kişi tarafından kurulabilecekleri gibi sonradan da tek kişilik şirket haline gelebilirler. Bir veya birden fazla kişiden oluşan yönetim kuruluna sahip olabilirler ve bu kişi ya da kişilerin pay sahibi olması şartı aranmaz.

Anonim şirket, bir unvana sahip esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı sadece mal varlığı ile sorumlu bulunan şirket türüdür. Ortakların sorumluluğu söz verdikleri sermaye ile sınırlıdır. Ortaklar pay karşılığı belirli bir sermayeyi şirkete vermeyi üstlenirler. Asgari sermaye miktarı 100 bin TL'dir.

2.2.2. TİCARET ŞİRKETLERİ

Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket: Sermayesi paylara bölünen ve ortaklardan bir veya birkaçının şirket alacaklarına karşı bir kollektif şirket, diğerlerinin anonim şirket ortağı gibi sorumlu olduğu şirkete denir. Bu şirket türünde şirket alacaklılarına karşı kolektif şirket ortakları gibi sorumlu ortaklara komandite ortak denir. Anonim şirket ortakları gibi sınırlı olanlar komanditer ortak denir.

Bu şirket türünde birden fazla sayıda komanditer ortağın sermayeye katılma oranlarını göstermek için sermaye paylara bölünmüştür.

2.3. KOOPERATİF

Gerçek veya tüzel kişilerin ekonomik çıkarlarını korumak, mesleki dayanışmayı sağlamak, yardım ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla kurulan kuruluşlara denir. Kooperatifler, tüzel kişiliğe sahiptir. Ancak kamu tüzel kişiliği olan cemiyet ve dernekler, kooperatif kurabilirler. Kooperatiflerde, karşılıklı yardım, dayanışma ve ekonomik çıkarları korumak için organize olma amaçları güdülür.

Kooperatifler değişir ortaklı olarak en az 7 ortakla kurulur. Sözleşmede belirli bir sermaye miktarının belirtilmesi zorunlu değildir. Çeşitli amaçlara bağlı olarak kurulabilirler. Yapı ve bina inşaat kooperatifleri gibi belirli bir amacı gerçekleştirene kadar varlığını devam ettiren ve sürecin tamamlanmasıyla kapanan bir yapıya sahip olabilirler.

2.3. KOOPERATİF

Kooperatiflerin özellikleriyle diğer işletmelerin özellikleri arasında bazı farklar vardır:

- **Açık üyelik**
- **Maliyetine hizmet**
- **Demokratik yönetim**
- **Ortaklara kar yerine gelir-gider farkı ödemesinin adil dağıtımı**
- **Tarafsızlık ilkesi**

3. EKONOMİK BİRLEŞMELERE GÖRE İŞLETMELER

İŞletmelerin ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını koruyarak yaptıkları birleşmeler:

- **Karteller**
- **Holding**
- **Konsern**
- **Konsorsiyum**

3. EKONOMİK BİRLEŞMELERE GÖRE İŞLETMELER

İŞletmelerin ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını kaybederek yaptıkları birleşmeler:

- **Tröst**
- **Tam Birleşme**

3.1. KARTELLER

Karteller, aynı dalda üretim yapan işletmelerin aralarındaki rekabeti kaldırarak daha çok kar elde etmek amacıyla yaptıkları anlaşmalardır.

Kartele dahil olan işletmeler anlaşma gereğince anlaştıkları konuda birlikte hareket ederler. Kartele girmeyen işletmelere karşı ortak rekabet ederler.

Kartele giren işletmelerin hukuki ve ekonomik bağımsızlıkları devam eder. Ancak menfaatleri gereği bazı ekonomik kısıtlamalara uymak durumunda kalabilirler.

3.2. HOLDİNG

Holding, bir veya birden fazla işletmenin pay senetlerini elinde bulundurarak onların denetimine sahip olan şirkettir.

Denetimi elde bulundurulan yavru şirketler, yasal olarak düzenlenmiş bir bütünün parçalarını meydana getirirler.

Bağlı şirketlerin düzenlenmesini ana şirket yapar. Bu ana şirket kendisine bağlı yavru şirketlerin paylarını ve denetimini elinde bulundurur.

3.3. KONSERN

Konserne giren işletmeler de karteldeki gibi karlarını artırmayı amaçlarlar. Ancak buradaki işletmelerin sayısı, kartele girenlerden daha az olur, fakat birbirleriyle çok daha sıkı işbirliğine girerler.

Konserne giren işletmelerin finansal ve örgüt yapılarında değişiklikler yapılarak rekabete daha elverişli hale gelirler. Neticede konsern üyeleri arasında bir iş bölümü yapılır ve konserne giren işletmeler ekonomik bağımsızlıklarını büyük ölçüde kaybederler fakat, hukuki bağımsızlıklarını muhafaza ederler.

3.4. KONSORSİYUM

Belirli bir işi gerçekleştirebilmek için işletmelerin anlaşarak geçici bir süre yaptıkları işbirliğidir.

Büyük bir köprü, yol, baraj, santral vb. yatırımı gerçekleştirmek için birden çok işletme teknik ve mali imkanlarını birleştirirler.

İş gerçekleştikten sonra anlaşma kendiliğinden sona erer.

3.5. TRÖST

Tröst şeklinde birleşerek biraraya gelen işletmelerin hukuki ve ekonomik bağımsızlıkları tamamen yok olur.

Tröstün esas amacı, iki veya daha fazla işletmenin yönetimini belli bir grup altında toplamaktır. Tröste dahil olmuş işletmelerin pay senetleri tröstün pay senetleriyle değiştirilir ve neticede tröst kendisine katılan işletmelerin yönetimini ele geçirmiş olur.

Bu tür birleşmeler tekelleşmeye yol açtığı için ülkemizde yasalarla engellenmiştir.

3.6. TAM BİRLEŞME

Tam birleşme, birden çok işletmenin birleşerek tek işletme haline gelmesidir. Bir işletme diğerini satın alır veya ikisi birleşerek yeni ve daha büyük bir işletme meydana getirirler.

İşletmelerin birleşerek daha büyük işletmeler oluşturmanın avantajları vardır:

- **Genel yönetim, reklam, Ar&Ge vb. giderlerden tasarruf ederler.**
- **Piyasada tekelci bir güç oluştururlar.**
- **Daha fazla uzmanlaşmaya gidilebilir.**
- **Finansal güç elde edilir ve kredi bulma avantajı sağlanır.**

4. KAPASİTE

Bir işletmenin elinde bulundurduğu üretim faktörlerinin belirli bir ölçü ile ifade edilmesine işletme kapasitesi denir.

Kapasite, mal ve hizmet üretebilme yeteneği ve imkanları hakkında fikir verir.

4.1. TEORİK KAPASİTE

Makine diğer üretim araçlarının hiçbir duraklama olmaksızın çalışmasıyla ve üretim sürecinde yetenekli işgücü kullanılmasıyla ulaşılabilecek maksimum üretim miktarına teorik kapasite ya da maksimum kapasite denir. Bir başka deyişle, teorik kapasite ya da tasarım kapasitesi, ideal koşullarda ulaşılabilecek olan arzu edilen maksimum üretim miktarına işaret eder. Bu üretim hacminde duraklamalar ve arızalar için pay ayrılmamıştır.

Örneğin ; bir tuğla fabrikasının yıllık teorik kapasitesinin 5.000.000 adet/ yıl tuğla olması durumunda, bu fabrikanın yetişmiş iş gücüyle bir yıl boyunca hiç durmadan ve hiçbir arıza yapmadan çalışarak 5.000.000 adet tuğla üretebileceği anlaşılmaktadır.

4.2. PRATİK KAPASİTE

Makinelerin, diğer üretim araçlarının ve işgücünün teorik kapasite düzeyinde çalışmaları mümkün değildir.

Üretimde, koruyucu bakım, makine hazırlık gibi faaliyetler için zaman harcanması gerekebilir; iş görenlerle makineler arasında tam denge sağlanamayabilir ; beklenmeyen makine arızaları meydana gelebilir ; üretim hataları oluşabilir; iş gören devamsızlığı, elektrik kesintileri, malzeme yetersizliği gibi durumlarla karşılaşılabilir ve bütün bu nedenlerden ötürü üretim genellikle, teorik kapasitenin altında gerçekleşir.

4.2. PRATİK KAPASİTE

Teorik kapasiteden çeşitli duraklamalar sonucu meydana gelen kayıplar çıkarılarak bulunan kapasite, bir işletmenin, çeşitli sınırlamalar çerçevesinde ulaşabileceği çıktı düzeyidir ve pratik kapasite ya da etkin kapasite olarak anılır.

Pratik kapasite ile normal düzeyde bir üretim ifade edilmekte ve genellikle bu kapasite, işletmelerin varmaya çalıştığı normal verimliliği ifade eden bir ölçü olarak kullanılmaktadır.

4.3. FİİLİ KAPASİTE

Pratik kapasite işletmenin her zaman üretebileceği mamul miktarını göstermektedir. İşletmelerin belirli bir sürede elde ettiği üretim miktarının yeterli talep olması durumunda satılan kısmına fiili kapasite denir. Başka bir deyişle fiili kapasite, ulaşılabilecek gerçek çıktı düzeyinin ulaşılan kısmıdır.

Talepteki düşmeler, üretimdeki aksamalar gibi nedenlerle fiili kapasite pratik kapasitenin altında olabileceği gibi, talebin mevsimlik dalgalanmalara bağlı olması sonucu meydana gelen talep artışları sebebiyle de fiili kapasite, pratik kapasitenin üzerine çıkabilir.

4.4. ATIL KAPASİTE

Pratik kapasitenin kullanılmayan kısmı atıl kapasitedir. İşletmenin belirli bir dönemdeki üretim miktarı normal kapasitenin altında ise, aradaki fark atıl kapasitedir.

Bu durum maliyetleri yükseltir, fazla stok bulundurulmasını gerektirebilir veya işletme atıl kapasiteden kurtulmak için daha az karlı ürünlerin üretimine yönelebilir.

Atıl kapasite nedeniyle, işletmenin, talebi harekete geçirmek üzere fiyatları düşürmesi de söz konusu olabilir.

4.5. ÇALIŞMA DERECESESİ

Pratik kapasitenin kullanılan kısmını ifade etmek üzere çalışma derecesi kavramı kullanılır.

Pratik kapasite ile fiili kapasite arasındaki orana çalışma derecesi denir. Çalışma dereesi aşağıdaki formülle hesaplanır :

$$\text{Çalışma derecesi} = \text{Fiili Kapasite} / \text{Pratik Kapasite}$$

4.5. ÇALIŞMA DERECESESİ

Çalışma derecesi işletmenin kapasite kullanım oranının bir ölçüsüdür. İşletmenin tam kapasiteyle üretim yapması, yani kullanılmayan atıl bir kapasitenin bulunmaması halinde çalışma derecesi 1' e eşit olacaktır.

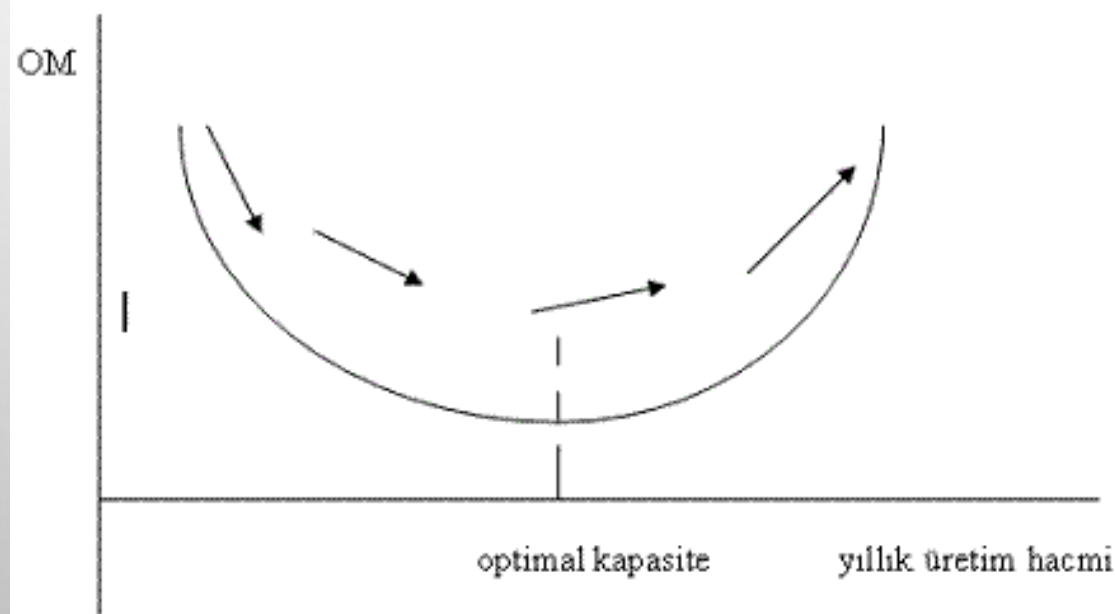
Bu değerin 1' in altında olması, işletmede atıl kapasite bulunduğu ve rasyonel bir üretim faaliyeti gösterilmediğine işaret eder. Çok seyrek de olsa, çalışma derecesinin 1' i aşması ; yani belirli bir dönemde fiili kapasitenin pratik kapasitenin üzerine çıkması mümkündür.

1' den büyük bir çalışma derecesi, işletmenin üretim faaliyetleri sırasında, normal duraklama ve işleyiş kesilmelerinden daha kısa sürelerle üretime ara verildiğine işaret eder.

4.6. OPTİMAL (EN UYGUN) KAPASİTE

İşletmeye minimum ortalama birim maliyetle çalışma olanağı yaratan yıllık üretim hacmi, optimal kapasite düzeyi olarak anılır. Şekilde belli bir tesis için optimal kapasite düzeyi gösterilmektedir. Şekilden görülebileceği gibi, belli bir tesis, üretime geçtikten sonra , üretim hacmi yükseldikçe ortalama birim maliyetler düşer.

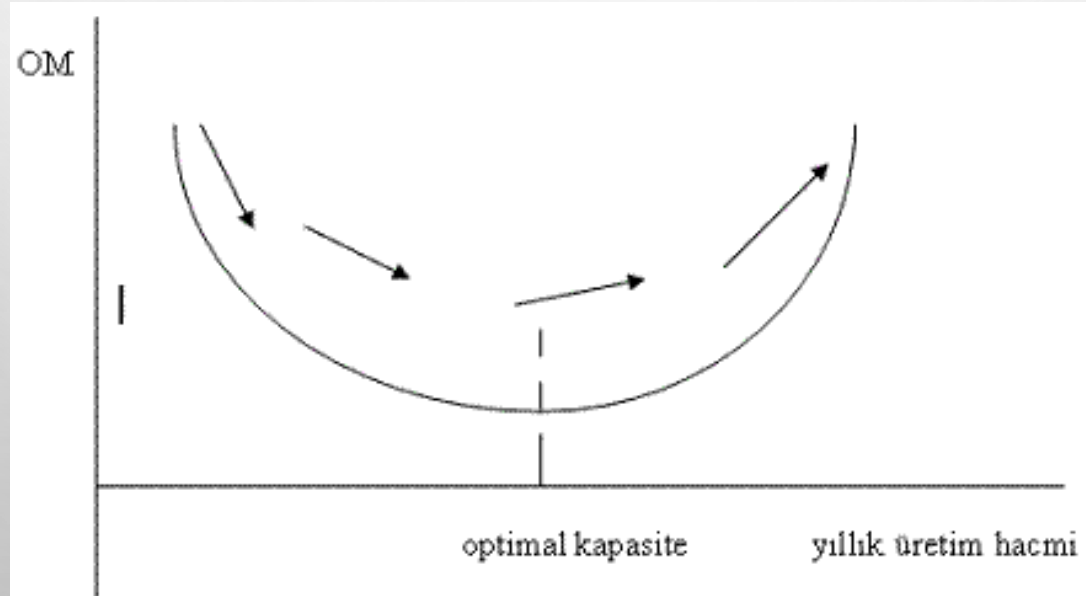

4.6. OPTİMAL (EN UYGUN) KAPASİTE

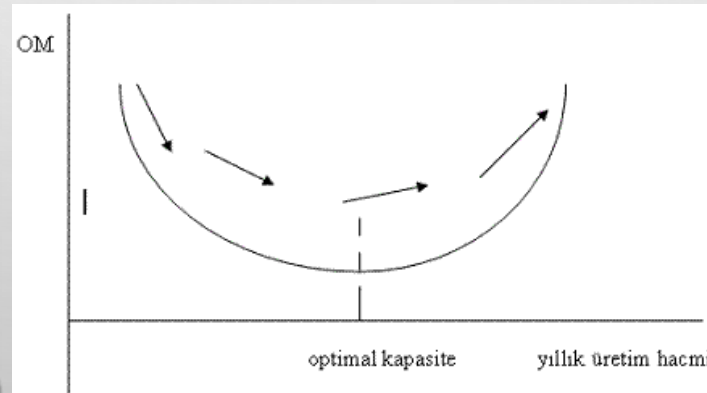
Maliyetlerdeki bu düşüş, sabit maliyetlerin giderek daha fazla ürüne dağılmasından, büyük partiler halinde üretim nedeniyle makine hazırlık maliyetlerindeki düşüştten ve sağlanan diğer tasarruflardan kaynaklanır. Ölçek ekonomileri olarak anılan bu tasarruflar, üretim hacmi yükseldikçe belli bir noktaya kadar devam eder.

4.6. OPTİMAL (EN UYGUN) KAPASİTE

En iyi faaliyet düzeyi, yani optimal kapasite noktasından sonra, maliyetler bu kez artmaya başlar. Tesis içinde baş gösteren ve verimliliği düşüren karmaşa; programlama güçlüğü; tedarik güçlükleri; yönetim, haberleşme ve denetimde etkinliğin kaybedilmesi; iş gücü moralinin olumsuz etkilenmesi; fazla mesai kullanımı; bakım programlarının engellenmesi; arızaların sıklaşması ve diğer nedenler, maliyetlerin artmasına neden olan faktörlerdir. Optimal kapasite düzeyinden uzaklaşıldıkça ölçek ekonomilerinden sağlanan avantajlar kaybedilir.

The image features a dynamic, multi-colored smoke or ink background. The colors transition from blue on the left, through purple, pink, red, orange, yellow, and green on the right. The word 'TEŞEKKÜRLER' is centered in a white, bold, sans-serif font.

TEŞEKKÜRLER